



## Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu Süper Lig Müsabakalarına Katılan Sporcuların Doping ile İlgili Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

**Ercan ZORBA<sup>1</sup>, Başak ATALAY<sup>2</sup>, Akan BAYRAKDAR<sup>3</sup>**

<sup>1</sup>Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-7864-0556>

<sup>2</sup>Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-0478-2225>

<sup>3</sup>Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Antalya, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-3217-0253>

**Email:** [ercanzorba1907@hotmail.com](mailto:ercanzorba1907@hotmail.com), [basakatalay2@gmail.com](mailto:basakatalay2@gmail.com), [akanbayrakdar@gmail.com](mailto:akanbayrakdar@gmail.com)

*Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 12.11.2022 - Kabul: 01.12.2022)*

### Öz

Bu araştırma “Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu süper lig müsabakalarına katılan sporcuların doping ile ilgili bilgi düzeylerinin incelenmesi” amacıyla yapılmıştır. İkincil amaç olarak ise; üniversitelerdeki süper lig düzeyindeki sporcuların doping ile ilgili düşünceleri demografik faktörler açısından incelenecek doping kullanımında ne derece yatkın oldukları araştırılmıştır. Bu çalışmanın evrenini; Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu tarafından yapılan ve spor organizasyonlarına katılan sporcular oluştururken, örneklem grubunu ise; Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu süper lig müsabakalarına katılan basketbol (n=204), voleybol (n=212), hentbol (n=213), futbol (n=240), güreş (n=441) ve atletizm (n=284) branşlarındaki gönüllü katılım sağlayan 1594 sporcu oluşturmuştur. Araştırmada tarama yöntemi ve nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Ölçek Sargın (2007) tarafından geliştirilen ve 24 maddeden oluşan “Doping Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi” kullanılacaktır. Araştırmamızda ise Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak tespit edilmiştir ve ölçek yüksek derecede güvenilir olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulgularına göre; Takım sporu ve bireysel sporlar ile uğraşan sporcuların doping bilgi düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Cinsiyetlere göre doping bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında cevaplar arasında  $p<0,05$  düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sporcuların öğrenim gördükleri bölüme, sınıflara ve spor yaşına göre doping bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında cevaplar arasında  $p<0,001$  düzeyinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sonuç olarak süper lig müsabakalarına katılan üniversite öğrencilerinin doping bilgi düzeylerinin yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Sporcuların en çok kullandığı doping maddesi olarak uyarıcılar cevabı verilmiştir. Fakat sporcular arasında en çok kullanılan doping maddesi anabolik ajanlar olarak gösterilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** Spor, Doping, Müsabaka.



## **Investigation of Doping Knowledge Levels of Athletes Participating in Turkish University Sports Federation Super League Competitions**

### **Abstract**

This research was carried out to examine the knowledge levels of the athletes participating in the Turkish University Sports Federation super league competitions about doping. As a secondary purpose; The opinions of the athletes at the super league level about doping in universities will be examined in terms of demographic factors and how prone they are in the use of doping has been investigated. The universe of this study; While the athletes participating in the sports organizations organized by the Turkish University Sports Federation constitute the sample group; In the branches of basketball (n=204), volleyball (n=212), handball (n=213), football (n=240), wrestling (n=441) and athletics (n=284) participating in Turkish University Sports Federation super league competitions. 1594 athletes participated voluntarily. Survey method and survey technique, one of the quantitative research methods, were used in the research. The “Doping Knowledge Level and Thought Questionnaire” consisting of 24 items and developed by Sargin (2007) will be used. In our study, the Cronbach Alpha reliability coefficient was found to be 0.90 and the scale was found to be highly reliable. According to the findings of the research; Significant differences were found between the doping knowledge levels of the athletes engaged in team sports and individual sports. When doping knowledge levels were compared according to genders, significant differences were found between the answers at the  $p < 0.05$  level. When the doping knowledge levels of the athletes were compared according to their departments, classes and sports age, significant differences were found between the answers at the level of  $p < 0.001$ . As a result, it was seen that the doping knowledge level of university students participating in the super league competitions was not at a sufficient level. The answer was stimulants as the most commonly used doping substance by the athletes. However, the most commonly used doping agent among athletes is shown as anabolic agents.

**Keywords:** Sport, Doping, Competition.



## Giriş

Doping, sporcunun verimini yapay bir şekilde artırmak amacıyla vücuduna yasaklanmış yabancı bir madde uygulaması, kullanması ya da herhangi bir fizyolojik maddeyi olağan dışı miktarda ya da olağan dışı yolla kullanmasıdır (Euvrard, 2021). Sporun temelinde değerli olan şey "spor ruhu" dur ve sporcuların adil ve eşit şartlarda yarışmalarını gerektirir. Ancak doping, haksız avantaj sağlayacağından spor ruhuna aykırıdır ve sonrasında sağlık üzerine zararlı etkilere yol açabilmektedir (Zhang, 2021). Antrenman ve doğal yetenek dışında performansın, dolayısı ile iş yapma kapasitesinin artırılması için kullanılan ilaçlar 3 gruba ayrılır; ergojenik (performans artırıcı) maddeler, tedavi (terapötik) amacıyla kullanılan ilaçlar ve bağımlılık yapıcı ilaçlar (Dost, 2006).

Günümüzde doping kullanımının ne kadar yaygın olduğuna ilişkin istatistiksel veriler kısıtlıdır (Zhao ve diğ., 2020). Son yıllarda, uluslararası şampiyonalarda yarışan seçkin sporculara uygulanan testlerinin sonuçları, dopinge başvuran sporcuların oranının %1,3-2 kadar olduğunu göstermektedir. Yine de doping testleri, sportif etkinliklerin ayrılmaz bir parçası olmaya devam etmektedir. Performans iyileştirici yeni ilaçlar ve yöntemler çıktıkça, bunların kullanımını saptamaya yarayacak yöntemler de geliştirilmeye çalışılmaktadır. Sporu ve spor ruhunu "temiz" tutma yolundaki savaş böylece sürüp gitmektedir (Çetinkaya, 2011). Doping kullananlar ve dopingle mücadele edenler arasındaki mücadele hiç bitmeyeceğe benziyor. Bu mücadelenin hiçbir zaman bitmeyeceği ümitsizliğini taşıyan bazı kesimler dopingin serbest bırakılmasını bile düşünmekte: "Herkesin aynı sahtekarlığı yaptığı, yakalanmayanın şampiyon olduğu, yakalananın hain damgasını yediği 'hormonlu' bir dünyada yaşıyoruz. Bütün ilaçları serbest bırakalım da bitsin bu ikiyüzlülük!" (Sargın, 2007). 'Antrenörlerin beslenme, bilgi ve alışkanlıkları' adlı makalede antrenörlerin verdiği bilgiler doğrultusunda şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: Araştırma grubunun önemli bir bölümünde (%68) doping içeren maddelerin performansı artırsa bile zararlarının fazla olabileceği görüşü yaygındır (Hu ve diğ., 2019). Ellerinde bütün imkanlar olduğunu varsayarak, sporcuların performansının artırmak için doping içeren maddeleri kullanırmak isteyen antrenörler azınlıktadır. Bu antrenörlerin çoğunluğu (% 42,9) sporcuların eşit şartlarda yarışmasını istedikleri için doping içeren maddeleri verebileceklerini belirtmişlerdir (Yıldıran ve Bayraktar, 2000).

Her çeşit spor dalında yarışmacıların özel olarak beslenmeleri çok eski çağlardan beri ilgi duyulan bir konudur. O kadar ki spor karşılaşmalarında başarı kazanabilmek için bazı besinlerin sihirli etkileri olduğuna inananlar bulunmaktadır. Bazılarının da sporcu beslenmesinde yanlış uygulamalara dahi yol açtığına inanılmaktadır (Süel ve diğ., 2006). Spor tarihi incelendiğinde insanların çağlar boyu avantaj sağlamak için kendilerini daha güçlü, daha hızlı yapacağına ve dayanıklılıklarını geliştireceklerine inandıkları bazı yiyecekleri kullandıkları görülmektedir (Bozkurt ve Nizamlıoğlu, 1999). Sporcular, yarışmaları kazandıracak en iyi performansı sağlayan maddeleri ve sporcuya gereken ideal diyeti, tarih boyunca merak etmişlerdir. Geçmişte sporcular yarışma öncesinde çok miktarda et ve



yumurta yerlerdi. Günümüzün sporcuları ise besinlere sadece makro açıdan değil (Feng ve diğ., 2020), fakat aynı zamanda mikro açıdan bakmaktadırlar; yani, mikro besinlere (haplar, kaşeler; ör; vitaminler) özel ilgi gösterilmesine tanık olmaktayız. Oysa kullanılan maddelerin çoğu ya zararlıdır ya da yasaktır ve günümüzde "performans kazanmanın en zararsız yolu, antrenmandır." (Aladağ, 2014).

Sporcuların sportif performansı artırmak amacıyla kullandıkları protein, aminoasit tablet ve tozları yasaklı madde içermiyorsa doping olarak kabul edilmez. Protein, aminoasit gibi maddelerin vücutta eksiklikleri görüldüğünde sporcunun performans düzeyinde düşüş meydana gelir. Bu maddeler dışarıdan yerine konarak sporcunun en uygun performans düzeyine ulaşması sağlanır. Ancak bu maddeler çok yüksek dozlarda kullanılsalar dahi sportif performansı antrenmanlarla kazanılan en uygun performans düzeyinin üzerine çıkaramaz (Uslu, 2005). Vücutta dışarıdan alınan kimyasal maddelerin sonucu olumsuz yönde oluşabilecek etkileri; kadınlarda bedensel görüntüdeki farklılık (%48,1) ve hormon değişikliği (%48,1) en başta görülürken, maddeye alışkanlığın artması (%44,4) ilk iki maddenin hemen altında görülmektedir. Erkeklerde ise kimi organlarda beklenmeyen durumlar (%80,6) birinci basamakta görülürken, hemen ardından maddeye alışkanlık (%63,9) takip etmektedir (Çetinkaya, 2019). Kalıtsal kabiliyet, optimum antrenman teknikleri ve düzenli beslenme sporsal başarı açısından kilit nokta olmasına rağmen, ergojenik yardım olarak nitelenen çalışma veriminin artırılması için yardımına başvuru bazı yöntemlerde vardır. Sporcular tarafından kullanımı ile sıklıkla karşılaşılan bazı ergojenik yardımlar ise; protein tozları, aminoasitler, vitamin ve mineraller, enerji veren besin takviyeli sporcu içecekleri ve kafeindir (Bayraktar ve Yaman, 2002).

Bu çalışmada üniversitelerdeki süper lig düzeyindeki sporcuları doping bilgi düzeylerinin demografik faktörler açısından incelenecek doping kullanımında ne derece yatkın oldukları araştırılacaktır. Günümüzde sporda doping konusunun, özellikle ülkemizi temsil eden sporcularla sık sık gündeme gelmesi bir problem olarak doping sorununu önümüze çıkarmaktadır. Bu problemin oluşumunun altında yatan sebeplerin neler olduğunu araştırmak, sporcuların doping hakkındaki bilgi düzeylerinin ve düşüncelerinin neler olduğunu incelemek doping kullanımına ilişkin önlemler almada ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ulusal tez tarama veri tabanında spor ile ilişkili olarak yapmayı planladığımız çalışmamızın konusuyla benzerlik gösteren lisansüstü araştırmalara az sayıda rastlanmış olması bakımından ve alanla ilgili bilim insanları, spor bilimciler ve antrenörler için referans olabilmesi bakımından önem arz edeceği düşünülmektedir. Bu çalışmada Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu süper lig müsabakalarına katılan sporcuların doping bilgi düzeyleri ile ilgili düşüncelerin incelenmesi amaçlanmaktadır.

## **Materyal ve Metod**

Bu araştırma Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu süper lig müsabakalarına katılan sporcuların doping bilgi düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini; Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu tarafından yapılan Süper lig Türkiye



Finallerine katılan 4 takım sporu (futbol, basketbol, voleybol, hentbol) ve 2 bireysel spor (Atletizm ve Güreş) branşlarında katılım sağlayan toplam 210 üniversitenin profesyonel ve müsabık sporcuları oluştururken, Örneklem Grubunu ise 1007 erkek ve 587 kadın sporcu olmak üzere toplamda 1594 sporcu oluşturmaktadır.

Araştırmada tarama yöntemi ve nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Yararlanılan anket daha önce yapılmış olan araştırmalarda kullanılmış olup geçerlilik ve güvenilirliği test edilmiştir. Doping ile ilgili bireylerin bilgi düzeylerini ve düşüncelerini ölçen bir anket olduğu bilinmektedir. İki bölümden oluşan ölçüğün ilk bölümünde araştırmacı tarafından hazırlanan araştırmaya gönüllü olarak katkı sağlayacak olan Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu tarafından düzenlenen süper lig müsabakalarına katılan sporcuların demografik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla 8 sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu kişisel bilgi formu ile cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf, bölüm, branş, kaç yıldır spor yaptığı, spora yönlendiren kişi veya kişilerin kimler olduğu gibi demografik özellikleri ile ilgili bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Ölçeğin ikinci bölümünde Sargın (2007) tarafından geliştirilen ve 24 maddeden oluşan “Doping Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi” kullanılacaktır. Sargın yapmış olduğu çalışmada Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısını 0,92 olarak bulmuştur. Araştırmamızda ise Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca Yıldız ve ark. (2016) yapmış oldukları “Bireysel ve Takım Sporları ile İlgilenen Sporcuların Doping Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi” adlı çalışmada da “Doping Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi” kullanarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısını 0,89 olarak tespit etmişlerdir. Yaptıkları bu çalışmayla anketin güvenilirlik katsayısını desteklemişlerdir.

Elde edilen verilerin analizinde SPSS 23 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için normallik analizi yapılmış ve grupların normal dağıldığına karar verilmiştir. Sosyo-demografik soruların analizinde frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Sporcuların doping kullanımını hakkında düşüncelerini belirlemek için crosstab analizi ve k-kare analizi kullanılmıştır. Cinsiyete, medeni duruma ve Takım sporları ve bireysel sporla uğraşan bireylere göre doping bilgi düzeylerinin karşılaştırılmasında independent t testi kullanılmıştır. Sporcuların öğrenim gördükleri bölüm, öğrenim gördükleri sınıf ve spor yaptıkları yıla göre yapılan karşılaştırmalar tek yönlü varyans analizi ANOVA ile yapılmıştır. ANOVA sonucunda çıkan farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Tukey HSD testi kullanılmıştır.

## **Bulgular**

Araştırmaya katılan sporcuların %15,1'i futbol, %12,8'i basketbol, %13,3'ü voleybol, %13,4'ü hentbol, %17,8'i atletizm ve %27,7'si güreş branşı ile ilgilenmektedir. Ayrıca sporcuların %63,2'si erkek ve %36,8'i kadın olarak tespit edilmiştir.

**Tablo 1.** Takım sporu ve Bireysel spor yapan bireylerin doping bilgi düzeylerinin karşılaştırılması



	Grup	N	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	t	p
Performans artırıcı ilaç(Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?	Takım Sporcu	869	2,00	,69	8,314	,000***
	Bireysel Spor	725	1,71	,70		
Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir?	Takım Sporcu	869	2,64	,62	6,649	,000***
	Bireysel Spor	725	2,41	,73		
Psikolojik dopinge inanıyor musunuz?	Takım Sporcu	869	1,65	,78	-,873	,383
	Bireysel Spor	725	1,68	,78		
Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz?	Takım Sporcu	869	1,21	,53	-4,065	,000***
	Bireysel Spor	725	1,33	,62		
Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz?	Takım Sporcu	869	2,51	,71	5,323	,000***
	Bireysel Spor	725	2,32	,74		
Doping kullanımının fair play(centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz?	Takım Sporcu	869	1,24	,53	-4,489	,000***
	Bireysel Spor	725	1,38	,65		
Dopingün büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz?	Takım Sporcu	869	1,48	,70	1,546	,122
	Bireysel Spor	725	1,43	,65		
Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu?	Takım Sporcu	869	2,23	,70	2,224	,026*
	Bireysel Spor	725	2,15	,72		
Sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası var mı?	Takım Sporcu	869	2,44	,65	5,633	,000***
	Bireysel Spor	725	2,19	1,05		
Sizce devlet dopingün zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı?	Takım Sporcu	869	1,31	,59	-5,334	,000***
	Bireysel Spor	725	1,48	,71		
Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı?	Takım Sporcu	869	2,26	,86	9,017	,000***
	Bireysel Spor	725	1,87	,86		
Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz?	Takım Sporcu	869	2,05	,77	4,142	,000***
	Bireysel Spor	725	1,88	,82		
Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı?	Takım Sporcu	869	2,73	,57	4,324	,000***
	Bireysel Spor	725	2,60	,67		
Okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu?	Takım Sporcu	869	2,14	,85	,677	,499
	Bireysel Spor	725	2,11	,81		
Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Takım Sporcu	869	2,02	,67	3,229	,001**
	Bireysel Spor	725	1,91	,69		
Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Takım Sporcu	869	2,48	,68	6,416	,000***
	Bireysel Spor	725	2,24	,77		
Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi?	Takım Sporcu	869	2,00	,82	2,511	,012*
	Bireysel Spor	725	1,90	,81		
Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (Doping) kullanabilir.	Takım Sporcu	869	2,65	,63	4,395	,000***
	Bireysel Spor	725	2,49	,76		
Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı?	Takım Sporcu	869	2,27	,79	1,314	,189
	Bireysel Spor	725	2,21	,82		

p<0,000\*\*\*, p<0,01\*\*, p<0,05\*

“Performans artırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz” , “Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir”, “Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz”, “Sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası var mı”, “Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı”, “Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz”, “Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı” ve “Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç ( Doping) kullanabilir” sorularında gruplar arası anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre



Takım sporu yapan sporcuların bu görüşleri, bireysel spor yapan sporculara göre daha yüksektir (  $p < 0,001$  ).

“Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz”, “Doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz” ve “Sizce devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunulmalı mı” sorularında gruplar arası anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre bireysel spor yapan sporcuların bu görüşleri, takım sporu yapan sporculara göre daha yüksektir (  $p < 0,001$  ). “Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz” sorusunda gruplar arası anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre takım sporu yapan sporcuların; sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz görüşü, bireysel spor yapan sporculara göre daha yüksektir (  $p < 0,01$  ). “Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu” ve “Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi” sorularında gruplar arası anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre takım sporu yapan sporcuların bu iki görüşü bireysel spor yapan sporculara göre daha yüksektir (  $p < 0,05$  ). “Psikolojik dopinge inanıyor musunuz”, “Dopingin büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz”, “Okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu” ve “Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı” sorularına verilen cevaplar arasında ise herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

**Tablo 2.** Cinsiyetlere göre doping bilgi düzeylerinin karşılaştırılması

	Grup	N	Aritmetik ortalama	Standart Sapma	t	p
Performans artırıcı ilaç(Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?	Erkek	1007	1,86	,72	-1,009	,313
	Kadın	587	1,89	,69		
Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir?	Erkek	1007	2,48	,71	-4,020	,000***
	Kadın	587	2,63	,63		
Psikolojik dopinge inanıyor musunuz?	Erkek	1007	1,66	,78	-,318	,750
	Kadın	587	1,67	,78		
Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz?	Erkek	1007	1,29	,58	2,345	,019*
	Kadın	587	1,22	,56		
Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz?	Erkek	1007	2,39	,75	-2,393	,017*
	Kadın	587	2,48	,70		
Doping kullanımının fair play(centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz?	Erkek	1007	1,32	,59	1,166	,244
	Kadın	587	1,28	,60		
Dopingin büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz?	Erkek	1007	1,48	,70	1,432	,152
	Kadın	587	1,43	,65		
Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu?	Erkek	1007	2,20	,71	,476	,634
	Kadın	587	2,18	,70		
Sizce doping kullanılmaması ( anti doping ) konusunda devletin etkili bir politikası var mı?	Erkek	1007	2,29	,69	-1,952	,051
	Kadın	587	2,38	1,09		
Sizce devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı?	Erkek	1007	1,40	,65	1,088	,277
	Kadın	587	1,36	,66		



Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı?	Erkek	1007	2,11	,87	1,384	,167
	Kadın	587	2,04	,89		
Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz?	Erkek	1007	1,94	,80	-2,160	,031*
	Kadın	587	2,03	,79		
Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı?	Erkek	1007	2,64	,64	-2,562	,011*
	Kadın	587	2,73	,59		
Okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu?	Erkek	1007	2,12	,82	-,280	,779
	Kadın	587	2,13	,84		
Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Erkek	1007	1,97	,67	-,238	,812
	Kadın	587	1,98	,70		
Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Erkek	1007	2,36	,72	-1,009	,313
	Kadın	587	2,40	,75		
Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi?	Erkek	1007	1,89	,80	-4,327	,000***
	Kadın	587	2,07	,83		
Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç ( Doping) kullanabilir.	Erkek	1007	2,50	,74	-5,577	,000***
	Kadın	587	2,70	,59		
Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı?	Erkek	1007	2,22	,80	-1,424	,155
	Kadın	587	2,28	,80		

p<0,000\*\*\*, p<0,01\*\*, p<0,05\*

“Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir”, “Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi” ve “Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (Doping) kullanabilir” sorularında cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre kadın sporcuların bu düşünceleri, erkek sporculara göre daha yüksektir (p<0,001). “Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz” ve “Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz” sorularında cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. “Buna göre erkek sporcuların bu iki düşüncede kadın sporculara göre daha yüksektir (p<0,05). Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz” ve “Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı” sorularında cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre kadın sporcuların bu görüşleri, erkek sporculara göre daha yüksektir (p<0,05). Performans artırıcı ilaç(Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz”, “Psikolojik dopinge inanıyor musunuz”, “Doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz”, “Dopingün büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz”, “Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu”, “Sizce doping kullanılmaması ( anti doping ) konusunda devletin etkili bir politikası var mı”, “Sizce devlet dopingün zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı”, “Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı”, “Okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu”, “Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz”, “Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz” ve “Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı” sorularına verilen cevaplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

**Tablo 3.** Sporcuların kaç yıldır spor yaptığına göre doping bilgi düzeylerinin karşılaştırılması





		Kareler Toplamı	Kareler ortalaması	F	p	Tukey HSD
Performans artırıcı ilaç(Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?	Gruplar arası	3,133	1,044	2,039	,106	---
	Grup içi	814,272	,512			
Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir?	Gruplar arası	1,291	,430	,911	,435	---
	Grup içi	750,640	,472			
Psikolojik dopinge inanıyor musunuz?	Gruplar arası	1,529	,510	,829	,478	---
	Grup içi	977,912	,615			
Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz?	Gruplar arası	,882	,294	,879	,451	---
	Grup içi	532,038	,335			
Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz?	Gruplar arası	11,962	3,987	7,457	,000	4-6 & 10 yıl*** 7-9 & 10 yıl *
	Grup içi	850,241	,535			
Doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz?	Gruplar arası	1,864	,621	1,735	,158	---
	Grup içi	569,509	,358			
Dopingün büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz?	Gruplar arası	10,024	3,341	7,214	,000	1-3 & 4-6 yıl ** 1-3 & 7-9 yıl *** 1-3 & 10 yıl ***
	Grup içi	736,508	,463			
Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu?	Gruplar arası	1,548	,516	1,017	,384	---
	Grup içi	806,774	,507			
Sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası var mı?	Gruplar arası	6,954	2,318	3,097	,026	7-9 & 10 yıl *
	Grup içi	1190,150	,749			
Sizce devlet dopingün zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı?	Gruplar arası	,335	,112	,258	,856	---
	Grup içi	689,389	,434			
Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı?	Gruplar arası	7,500	2,500	3,210	,022	1-3 & 4-6 yıl * 1-3 & 7-9 yıl *
	Grup içi	1238,204	,779			
Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz?	Gruplar arası	1,685	,562	,868	,457	---
	Grup içi	1028,712	,647			
Sizce doping kullanımını serbest bırakılmalı mı?	Gruplar arası	,698	,233	,590	,622	---
	Grup içi	627,202	,394			
Okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu?	Gruplar arası	13,388	4,463	6,467	,000	1-3 & 7-9 yıl ** 1-3 & 10 yıl *** 4-6 & 10 yıl *
	Grup içi	1097,247	,690			
Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Gruplar arası	5,904	1,968	4,192	,006	1-3 & 7-9 yıl * 1-3 & 10 yıl **
	Grup içi	746,413	,469			
Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Gruplar arası	9,205	3,068	5,703	,001	1-3 & 4-6 yıl ** 1-3 & 7-9 yıl *** 1-3 & 10 yıl **
	Grup içi	855,440	,538			
Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi?	Gruplar arası	,995	,332	,494	,686	---
	Grup içi	1066,594	,671			
Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (Doping) kullanabilir.	Gruplar arası	3,614	1,205	2,473	,049	4-6 & 10 yıl *
	Grup içi	774,607	,487			
Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı?	Gruplar arası	2,692	,897	1,373	,249	---
	Grup içi	1038,929	,653			

p<0,000\*\*\*, p<0,01\*\*, p<0,05\*

“Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmişti (p<0,001). Bu farklılık 4-6 yıl ile 10 yıl ve üzerinden ve 7-9 yıl ile 10 yıl ve üzerinden kaynaklanmaktadır. “Dopingün büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0,001). Bu farklılık 1-3 yıl ile 4-6 yıl, 1-3 yıl ile 7-9 yıl ve 1-3 yıl ile 10 yıl ve üzerinden kaynaklanmaktadır. “Sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir



politikası var mı” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p<0,05$ ). Bu farklılık 7-9 yıl ile 10 yıl ve üzerinden kaynaklanmaktadır. “Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p<0,001$ ). Bu farklılık 1-3 yıl ile 4-6 yıl ve 1-3 yıl ile 7-9 yıl arasından kaynaklanmaktadır. “Okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p<0,001$ ). Bu farklılık 1-3 yıl ile 7-9 yıl, 1-3 yıl ile 10 yıl ve üzeri ve 4-6 yıl ile 10 yıl ve üzerinden kaynaklanmaktadır. “Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p<0,01$ ). Bu farklılık 1-3 yıl ile 7-9 yıl ve 1-3 yıl ile 10 yıl ve üzerinden kaynaklanmaktadır. “Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p<0,01$ ). Bu farklılık 1-3 yıl ile 4-6 yıl, 1-3 yıl ile 7-9 yıl ve 1-3 yıl ile 10 yıl ve üzerinden kaynaklanmaktadır. “Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (Doping) kullanabilir” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p<0,01$ ). Bu farklılık 4-6 yıl ile 10 yıl ve üzerinden kaynaklanmaktadır. “Performans arttırıcı ilaç(Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz”, “Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir”, “Psikolojik dopinge inanıyor musunuz”, “Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz”, “Doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz”, “Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu”, “Sizce devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı”, “Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz”, “Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı”, “Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi” ve “Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı” sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

**Tablo 4.** Sporcuların öğrenim gördükleri bölüme göre doping bilgi düzeylerinin karşılaştırılması

		Kareler Toplamı	Kareler ortalaması	F	p	Tukey HSD
Performans arttırıcı ilaç(Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?	Gruplar arası	23,173	5,793	11,590	,000***	Bes-Diğer *** Antrenörlük ve Diğer***
	Grup içi	794,233	,500			
Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir?	Gruplar arası	3,025	,756	1,604	,171	---
	Grup içi	748,906	,471			
Psikolojik dopinge inanıyor musunuz?	Gruplar arası	1,546	,387	,628	,643	---
	Grup içi	977,895	,615			
Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz?	Gruplar arası	1,079	,270	,806	,521	---
	Grup içi	531,842	,335			
Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz?	Gruplar arası	9,586	2,397	4,466	,001**	Antrenörlük-Spor Yön.* Antrenörlük-Diğer* Spor Yön-Rekreasyon*
	Grup içi	852,617	,537			
Doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz?	Gruplar arası	6,014	1,504	4,226	,002**	Antrenörlük – Diğer **
	Grup içi	565,358	,356			
Dopingin büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz?	Gruplar arası	16,024	4,006	8,714	,000***	BES-Diğer ***



	Grup içi	730,509	,460			Antrenörlük-Diğer**
Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu?	Gruplar arası	2,497	,624	1,231	,296	---
	Grup içi	805,825	,507			
Sizce doping kullanılmaması ( anti doping ) konusunda devletin etkili bir politikası var mı?	Gruplar arası	9,938	2,485	3,326	,010*	Antrenörlük-Diğer * Spor Yön. - Diğer *
	Grup içi	1187,166	,747			
Sizce devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı?	Gruplar arası	2,468	,617	1,427	,223	---
	Grup içi	687,255	,433			
Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı?	Gruplar arası	40,514	10,129	13,354	,000***	BES-Diğer *** Antrenörlük-Diğer***
	Grup içi	1205,190	,758			
Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz?	Gruplar arası	7,667	1,917	2,978	,018*	Antrenörlük- Spor Yön.*
	Grup içi	1022,730	,644			
Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı?	Gruplar arası	1,069	,267	,678	,607	---
	Grup içi	626,831	,394			
Okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu?	Gruplar arası	72,940	18,235	27,923	,000***	BES-Diğer *** Antrenörlük-Diğer*** Spor Yön.-Diğer***
	Grup içi	1037,695	,653			
Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Gruplar arası	10,884	2,721	5,831	,000***	BES-Diğer *** Antrenörlük-Diğer*
	Grup içi	741,433	,467			
Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Gruplar arası	18,828	4,707	8,843	,000***	BES-Diğer *** Antrenörlük-Diğer*** Spor Yön.-Diğer*
	Grup içi	845,817	,532			
Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi?	Gruplar arası	9,064	2,266	3,402	,009**	BES-Diğer **
	Grup içi	1058,524	,666			
Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (Doping) kullanılabilir.	Gruplar arası	6,317	1,579	3,251	,011*	Spor Yön.-Rekreasyon * Rekreasyon-Diğer**
	Grup içi	771,904	,486			
Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı?	Gruplar arası	12,773	3,193	4,932	,001**	BES-Spor Yön. * Antrenörlük - Spor Yön.* Spor Yön.-Diğer***
	Grup içi	1028,848	,647			

p<0,000\*\*\*, p<0,01\*\*, p<0,05\*

“Performans artırıcı ilaç (Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz” sorusunda anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,001). Bu farklılığın nedeni Beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile diğer bölümler ve antrenörlük bölümü ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,01). Bu farklılığın nedeni Antrenörlük bölümü ile spor yöneticiliği bölümü, antrenörlük ile diğer bölümler ve spor yöneticiliği ile rekreasyon bölümlerinden kaynaklanmaktadır. “Doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0,05). Bu farklılık antrenörlük eğitimi bölümü ve diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Dopingün büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir (p<0,01). Bu farklılık Beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile diğer bölümlerden ve antrenörlük ve diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası var mı” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05). Bu farklılığın nedeni antrenörlük ile diğer bölümlerden ve spor yöneticiliği ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı” sorusuna verilen cevaplar arasında oldukça anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,001). Bu farklılık Beden eğitimim ve spor öğretmenliği ile diğer bölümlerden ve antrenörlük eğitimi



bölümü ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,05$ ). Bu farklılık antrenörlük eğitimi bölümü ile spor yöneticiliği bölümlerinden kaynaklanmaktadır. “Okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders ya da bilgi veriliyor mu” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,001$ ). Bu farklılık Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü ile diğer bölümlerden, antrenörlük eğitimi bölümü ile diğer bölümlerden ve spor yöneticiliği ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p<0,001$ ). Bu farklılık Beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile diğer bölümlerden ve antrenörlük eğitimi bölümü ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,001$ ). Bu farklılık Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü ile diğer bölümlerden, antrenörlük eğitimi bölümü ile diğer bölümlerden ve spor yöneticiliği ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,01$ ). Bu farklılık Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (Doping) kullanabilir” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,05$ ). Bu farklılık spor yöneticiliği bölümü ile rekreasyon bölümlerinden ve rekreasyon bölümü ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,01$ ). Bu farklılık Beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile spor yöneticiliği bölümünden, antrenörlük ile spor yöneticiliği bölümünden ve spor yöneticiliği ile diğer bölümlerden kaynaklanmaktadır. “Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir”, “Psikolojik dopinge inanıyor musunuz”, “Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz”, “Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu”, “Sizce devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı” ve “Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı” sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

## **Tartışma ve Sonuç**

Günümüzde, özellikle bir takım spor branşlarında doping kullanımının bir hayli yoğun olması ve konunun bazı milli sporcularımızla zaman zaman gündeme gelmesi gözleri bu alana çevirmiştir. Kuşkusuz doping kullanımı spordaki önemli sorunlardan biridir. Peki bu sorunu çözmek için ne veya neler yapılmalıdır? Bizler konunun bir ayağını da antrenör ve beden eğitimi öğretmeni adaylarının oluşturduğunu düşünmekteyiz. İşte bu yüzden yapılması gereken ilk iş, bu kişilerin doping bilgi düzeylerini ve konuyla ilgili düşüncelerini belirleyip eğer herhangi bir eksiklikleri varsa neler yapılması gerektiğini ortaya koymaktır.



Takım sporu ve bireysel sporlar ile uğraşan sporcuların doping bilgi düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sporcuların bilgi düzeylerinin takım sporları yapanlarda bireysel sporlar ile ilgilenenlerden yüksek çıkmıştır (Yıldız, 2015). Takım ve bireysel spor ile ilgilenen bireylerin doping kullanma oranlarına baktığımızda Öztürk ve diğerlerinin (2009) yaptığı çalışmada bireysel spor yapanların oranı %50,0 çıkarken, takım sporları ise %4,1 olarak bulunmuştur.

Cinsiyetlere göre doping bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında cevaplar arasında  $p<0,05$  düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sporcuların öğrenim gördükleri bölüme ve sınıflara göre doping bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında cevaplar arasında  $p<0,001$  düzeyinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sporcuların spor yılına göre doping bilgi düzeyleri incelendiğinde verilen cevaplar arasında  $p<0,001$  düzeyinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Spor yapma süreleri ile doping düşünce ve bilgi düzeylerini karşılaştırdığımızda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın 1-4 yıl arası spor yapan bireylerde 10 yıl ve üzeri spor yapan kişilerden daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. Dinçer (2010) yaptığı elit sporcular üzerine çalışmada, bizim çalışmamızı destekler nitelikte 4-7 yıl süre ile spor yapan bireylerin doping bilgi düzeylerinin yüksek çıktığı görülmüştür.

Dopingün sporcu sağlığı üzerine olan zararları bilinmektedir. Fakat sporcular başarılı olmak için dopingi sağlığını göz ardı etmeyi bile göze almış bulunmaktadır. Barkoukis ve ark. (2015) yaptığı çalışmada sporcuların kendilerini ispat etmek için doping kullanımına yöneldiği görülmektedir. Alpak (2008) yılında yaptığı çalışmada da “başarı ve para için dopingün sağlığa zararları göz ardı edilebilir mi” sorusuna verdikleri cevapta sporcuların, erkeklerde %62 si ve kadınlarda 86,7’si evet göz ardı edilebilir cevabını verdikleri görülmektedir. Sinan ve ark (2006) 100 erkek vücut geliştirme sporcusu üzerinde yaptığı çalışmada, “sonucunda öleceğinizi bilseniz de şampiyonluğu getirecek ilaç kullanır mıydınız?” sorusuna çalışmaya katılan sporcuların %11’inin evet cevabı verdikleri görülmektedir. Eröz’ün (2007) tamamı üniversite mezunu milli sporcularda yaptığı çalışmada “dopingün zararlarına inanıyor musunuz?” sorusuna sporcuların %20,8’inin kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Buradan sonuçla sporcuların doping konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları söylenebilir ve doping konusunda sporcuların eğitilmeleri gerektiği sonucu önem kazanmaktadır.

Ülkemizdeki sporcuların doping hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadan antrenörlerinin veya arkadaşlarının tavsiyeleri ile bilinçsiz bir şekilde doping kullandıkları düşünülmektedir. Bizi bu düşünceye yönelten sebep ise son zamanlarda çoğu branşta (halter, atletizm, güreş, basketbol vs.) doping cezası almamızdan kaynaklanmaktadır.

Sporcular dopingün çok zararlı olduğu, dopingün bir ahlak sorunu olduğu gibi sözle ifade edilen yüzeysel bilgilerden çok, daha önce doping yapmış sporcuların şu an ki fiziki görünümleri, toplum içinde yaşadıkları zorluklar, doping yüzünden kariyerlerindeki ani



düşüşler vs. gibi görsel içerikli videoların izletilmesi uyarıcı madde kullanımını önleme konusunda daha etkili olacaktır. Spor Bilimleri Fakültelerinde seçmeli olarak görülen doping dersinin kesinlikle zorunlu dersler arasına alınması gereklidir. Doping ve ergojenik yardım derslerinde hangi doping maddesinin hangi spor branşlarında fayda sağlayacağı gibi özendirici bilgilerden ziyade dopingün insan vücudunda ve psikolojisinde meydana getireceği zararlar konusu üzerinde daha çok durulmalıdır. Doping, her şeyden önce bir ahlak sorunu olduğu için spor ahlakına yönelik çalışmalar üzerinde daha sık durulmalıdır. Özellikle doping ve ergojenik yardım derslerinde düzenli beslenme ve egzersizle elde edilebilecek sporsal başarının dopingle elde edilen haksız başarıdan daha önemli olduğu görüşü sporculara aşılanmalıdır. Devletin doping konusunda izleyeceği net bir politikası olmalı; doping yaptığı belirlenen sporcuya kesinlikle kanat germemesi, daha ağır cezalar konulması vs. sporcuyu adayları, daha küçük yaşlarda ve özellikle spora ilk adım attığı bütün amatör kulüp ve kulüpler ilk önce doping ve zararları konusunda zorunlu bir eğitim almalıdır. Doping madde ve yöntemleriyle ilgili her türlü gelişmeler yakından takip edilip ilk önce spor bilimcilere ve daha sonra bütün sporculara aktarılması sağlanmalıdır. Özellikle doping kullanımının daha yaygın olduğu (vücut geliştirme, halter vs) branşlarda daha sık denetime gidilmelidir. Tüm görsel ve yazılı basın araçlarında dopingün insan hayatına verdiği zararlar konusunda eğitici yayınlar yapılmalıdır. Özellikle yönetici ve antrenör konumundaki kişilere dopingün zararları konusunda seminerler verilmeli, sırf kendi kariyerleri için başkasının hayatını tehlikeye atmalarının hem ahlaki hem de insani değerlere sığmayacağı vurgulanmalıdır.

*\*Bu makale yüksek lisans tezinden türetilmiştir.*



## KAYNAKLAR

- Dost, T. (2006). Doping. *Türkiye Klinikleri J Surg Med Sci*, 2(46), 145-51.
- Euvrard, J., Yan, Y., & Mitzi, D. B. (2021). Electrical doping in halide perovskites. *Nature Reviews Materials*, 6(6), 531-549.
- Zhang, A., Liang, Y., Zhang, H., Geng, Z., & Zeng, J. (2021). Doping regulation in transition metal compounds for electrocatalysis. *Chemical Society Reviews*.
- Hu, C., & Dai, L. (2019). Doping of carbon materials for metal-free electrocatalysis. *Advanced Materials*, 31(7), 1804672.
- Çetinkaya, B. (2019). *Türkiye üniversite sporları federasyonu süperlig; Müsabakalarına katılan sporcuların doping bilgi düzeyleri ve doping ile ilgili düşüncelerinin incelenmesi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Feng, Y., Wu, J., Chi, Q., Li, W., Yu, Y., & Fei, W. (2020). Defects and aliovalent doping engineering in electroceramics. *Chemical reviews*, 120(3), 1710-1787.
- Sargın, C. (2007). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin doping bilgi düzeyleri (Marmara, Ege ve İç Anadolu örneği)* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Yıldıran, İ., & Bayraktar, I. (2000), ‘‘Antrenörlerin Beslenme Bilgi ve Alışkanlıkları’’, *Atletizm Bilim ve Teknoloji Dergisi*, Sayı:40, S:21
- Süel, E., Şahin, İ., Karakaya, M. A., & Savucu, Y. (2006). Elit seviyedeki basketbolcuların beslenme bilgi ve alışkanlıkları. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 20(4), 271-275.
- Bozkurt, İ., & Nizamlıoğlu, M. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Okuyan Aktif Spor Yapan Öğrencilerin Beslenme Alışkanlıklarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 209-215.
- Aladağ, A. (2014). *Kafkas Üniversitesi Sarıkamış Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin doping bilgi düzeylerinin araştırılması* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Uslu, B., (2006), Kan Dopingi, [http://www.tbf.org.tr/tbfweb/tbfweb2.nsf/\(\\$\\$TBFV1\\_BasinBulteni\\_SaglikKose\\_si\\_WEB\\_View\)/5AAF907E75606D42C225721300346852?OpenDocument](http://www.tbf.org.tr/tbfweb/tbfweb2.nsf/($$TBFV1_BasinBulteni_SaglikKose_si_WEB_View)/5AAF907E75606D42C225721300346852?OpenDocument), 01.04.2007
- Bayraktar, I., & Yaman, M. (1998), ‘‘Olimpik Branş Antrenörlerinin Beslenme Tutumlarının Araştırılması’’ (Ankara İl Örneği). Alıntı: Paker, 1998.
- Yıldız, M., Pala, A., Biner, M., & Göral, Ş. (2016). Bireysel ve takım sporları ile ilgilenen sporcuların doping hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Ortopedi Travmatoloji ve Spor Hekimliği Dergisi*, 6, 1-12.
- Yıldız, M., Pala, A., Biner, M., & Göral, Ş. (2015). Bireysel ve Takım Sporları ile İlgilenen Sporcuların Doping Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi, *Uluslararası Hakemli Ortopedi Travmatoloji Ve Spor Hekimliği Dergisi*.
- Öztürk, E. G., Suveren, S., & Çolakoğlu, T. (2009). *Türkiye’de doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (hentbol örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi



Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.

Dinçer, N., (2010). *Elit Sporcuların Doping Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Barkoukis, V., Lazuras, L., & Harris, P. R., (2015). The effects of self-affirmation manipulation on decision making about doping use in elite athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 16, 175-181

Sinan, M.F., Koşar, Ş.N., Demirel, A.H., (2006). Vücut Geliştirme Sporcularının Doping ve Ergojenik Madde Kullanım Eğilimleri. Muğla: 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*, 03-05 Kasım

Alpak, A., (2008). *Haltercilerin Doping ve Ergojenik Yardımcılar Hakkında Bilgi Düzeylerinin ve Doping Kullanım Sıklığının Araştırılması Yüksek Lisans Tezi*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Sivas

Eröz, F., (2007). *Milli Düzeyde, Atletizm, Güreş, Judo ve Halter Yapan Sporcuların Doping ve Ergojenik Yardım Hakkındaki Görüşlerinin ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kütahya

Zhao, W., Ding, J., Zou, Y., Di, C. A., & Zhu, D. (2020). Chemical doping of organic semiconductors for thermoelectric applications. *Chemical Society Reviews*, 49(20), 7210-7228.